דער מאַן געפינט זיך „לפני ולפנים", אויך דעמאָלט זיינען זיי „ביתו", צו־געפּאַסט צו זיין דרגא[26]), און נאָך דעם:

דער זכות און די פליכט פון נשי ובנות ישראל איז צו ווירקן אויף זייערע מענער און קינדער, אַז ביי זיי זאָל זיין פאַרבונדן די כניסה אל הקודש מיט דער יציאה מן הקודש.

אידישע פרויען דאַרפן זיך ניט זאָרגן, אַז אויב דער מאַן וועט דאַווענען לענגער מיט אַ שעה אָדער מער, אויב ער וועט לערנען מער מיט אַ שעה אָדער נאָכמער, וועט פעלן אין ענינים גשמיים; און דאָס זעלבע האָט קיין אָרט ניט די דאגה, אַז אויב מען וועט מחנך זיין די קינדער צו לערנען תורה אַ גאַנצן טאָג, וועט שפּעטער פעלן אין זייער הסתדרות כו' — נאָר אַדרבה, זיי דאַרפן מסביר זיין זייערע מענער און קינדער, אַז דוקא דורך מוסיף זיין אין תורה ומצוות, אין דעם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו, וועט צו־קומען אין דעם ונתתי גשמיכם בעתם וגו'.

(ממאמר ושיחות יא ניסן תשכ"ב)

קדושים

א. אין פ' קדושים רעדט זיך וועגן דעם איסור פון ערלה (ניט צו עסן די פירות פון אַ בוים וואָס וואַקסן אויס אין די ערשטע דריי יאָר). זאָגט די משנה[1]): „נטיעה של ערלה כו' שנתערבו בנטיעות, הרי זה לא ילקוט, ואם לקט יעלה באחד ומאתים". דער דין ביי ערלה איז, אַז ווען עס מישן זיך אויס פירות ערלה און פירות היתר, ווערן זיי בטל ווען אין די פירות היתר איז פאַראַן צוויי הונ־דערט מאָל אַזוי פיל ווי די ערלה־פירות. (די מערסטע איסורים פון תורה ווערן בטל ברוב (אָדער בששים) און ערלה — באחד ומאתים). דער דין איז נאָר בדיעבד, אויב עס האָט זיך שוין אויסגעמישט. לכתחילה אָבער טאָר מען ניט אויסמישן פירות ערלה אין אַנדערע פירות כדי זיי מבטל זיין, — „אין מבטלין איסור לכתחילה"[2]). זאָגט די משנה: אַז עס מישט זיך אויס אַ נטיעה (פלאַנץ) וואָס איז ערלה צווישן צוויי הונדערט היתר'דיקע נטיעות, און מען קען ניט דערקענען וועלכע נטיעה איז ערלה — טאָר מען לכתחילה ניט מלקט זיין (אַראָפּקלייבן) די פירות פון די נטיעות, וואָרום דאַן ווערן דאָך די פירות ערלה בטל (קומענדיק פון אַ נטיעה וואָס האָט עולה געווען באחד ומאתים). און דער דין איז אַז לכ־תחילה טאָר מען אַן איסור ניט אויס־מישן אין היתר בכדי צו מבטל זיין דעם איסור. אָבער בדיעבד, ווערט עס בטל.

דער טעם פאַרוואָס די פירות ערלה ווערן בטל דוקא נאָכן מלקט זיין, אָבער כל־זמן די פירות זיינען אויף די נטיעות ווערט ניט בטל די נטיעה

26) ראה חדא"ג מהרש"א (שבת קיח, ב).

1) ערלה פ"א מ"ו (גיטין נד, ב).

2) ביצה ד, ב. שו"ע יו"ד סי' צט, ה.

פון ערלה אין די אנדערע נטיעות איז, ווייל „מחובר לא בטל" [3]).

ב. אלע ענינים פון נגלה דתורה, זיינען א הוראה אויך אין עבודה הרוחנית פון א אידן:

ס'איז א כלל אין תורה, אז מיעוט ווערט בטל אין רוב. קען דאך א איד טראכטן: וויבאלד אז „אתם המעט מכל העמים", אידן זיינען א מינ־דערהייט צווישן אלע פעלקער — ווי איז מעגלעך אז אידן זאלן האבן דעם כוח ניט צו ווערן אויסגע־מישט און ניט ווערן בטל צו די אומות העולם, צווישן וועלכע זיי גע־פינען זיך שוין אזויפיל הונדערטער יארן?

אויף דעם איז די הוראה: ווי־באלד אז אידן אומעטום, וואו נאר זיי געפינען זיך, זיינען זיי מחובר מיט זייער מקור, מיטן אויבערשטן, קענען זיי ניט ווערן אויסגעמישט. זיי זיינען אלע מאל אן „עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" [4]) — א פאלק פאר זיך.

פונקט כביכול ווי דער אויבער־שטער איז „אני הוי' לא שניתי" [5]), אין אים איז קיין מאל קיין שום ענדערונג ניטא, ער איז הי' הוה ויהי' בשוה [6]), אזוי זיינען אויך אידן — דורך ואתם הדבקים, זייער חיבור מיטן אויבערשטן — אייביק גאנץ, ווי דער פסוק פירט אויס: „ואתם בני יעקב לא כליתם", אז אין זיי איז ניט שייך קיין כליון ח"ו.

נאך א פירוש [7]), אז דער פסוק „אני הוי' גו' ואתם בני יעקב וגו'" איז מיט א תמי': וויבאלד אז „אני הוי' לא שניתי", איז פארוואס „ואתם בני יעקב לא כליתם", פארוואס פועל'ט ניט די ידיעה א כלות הנפש ביי אידן?

אזוי ווי אלע פירושים פון א פסוק זיינען פארבונדן צווישן זיך [8]), איז דא אויך מרומז, אז אפילו דער איד וואס געפינט זיך אין א מצב אז די ידיעה פון אני הוי' לא שניתי פו־על'ט ניט אויף אים קיין כלות הנפש (פירוש השני), איז ער אויך דאן מחובר במקורו, און במילא איז ניט שייך ביי אים קיין ביטול און כליון, צווישן די אומות העולם, ח"ו (פירוש הראשון).

מען דארף אבער ארויסטראגן דעם חיבור בגלוי. און אז „וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך" [9]), עס וועט זיך אנזען די ג־טלעכקייט וואס אין אידן, איז ניט נאר וואס די „עמי הארץ" — וואס דאס איז כולל אלע עניני עולם — וועלן ניט מנגד זיין, נאר אדרבה, „ויראו ממך", און זיי וועלן ארויסהעלפן די אידן בע־בודתם לקונם. ווארום דאס איז דאך תכלית כל הבריאה, ווי די משנה זאגט [10]): „לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני" — אלץ איז באשאפן געווארן צו באדינען דעם אידן, און דער איד איז באשאפן געווארן צו דינען דעם באשעפער.

ג. די אויבנדערמאנטע הוראה, אז מחובר ווערט ניט בטל, שטייט אין

---

3) ראה מפרשים בערלה וגטין שם. שד"ח כללים מערכת ב אות פג.

4) במדבר כג, ט.

5) מלאכי ג, ו.

6) וכן בנוגע למקום, ראה שער היחוה"א רפ"ז.

7) תו"א יתרו סז, א. לקו"ת דרושי ר"ה סא, ד.

8) ראה לעיל ע' 782.

9) דברים כח, י.

10) סוף קדושין.

דער משנה ביי ערלה, וואס דער ענין פון ערלה איז א תיקון אויפן חטא עץ הדעת [11].

עס שטייט אין קבלה וחסידות [12], אז דער חטא עץ הדעת האט גורם געווען אז קליפה זאל ווערן א מנגד צו קדושה. אויך פארן חטא איז געווען די מציאות פון קליפות, אבער דעמאלט איז קליפה ניט געווען קיין מנגד צו קדושה, אדרבה [13], זי איז געווען ווי א קליפה (א שאלעכץ) וואס פארהיט און באשיצט די פרוכט. נאר דורך דעם חטא איז זי געווארן א מנגד.

אז מען וועט דורכפירן די אויבנ־דערמאנטע הוראה פון דעם דין בערלה — מען וועט אפן ארויסברענגען דעם חיבור פון אידן מיטן אויבערשטן — דורך דעם ווערט נתתקן וואס דער חטא עץ הדעת האט גורם געווען — אידן וועלן ניט בלויז ניט פארלארן ווערן ח"ו צווישן די אומות העולם, נאר אדרבה, די אומות העולם וועלן דערהערן אז זייער גאנצע מציאות איז בכדי צו משמש זיין אידן — ווי ס'איז געווען פארן חטא, אז „קליפה" האט מגין געווען אויף דער „פרי" — וכמ"ש [14] „ועמדו זרים ורעו צאנכם", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת יב תמוז תשי"ד)

אמור

א. מ'האט שוין געהערט פיל מאל [1], אז ספירת העומר איז א הכנה צו מתן תורה. וואס דערפאר איז גלייך ווי עס ווערן פארענדיקט די ניין און פערציק טעג פון ספירת העומר קומט דער יום־טוב שבועות — מתן תורה.

די שייכות פון ספירה מיט מתן תורה דריקט זיך אויס אויך אין דעם, וואס ביידע, ספירה און מתן תורה, זיינען פארבונדן מיט יעדן אידן אלס א פרט: אויף ספירת העומר זאגט די גמרא [2] שתהא ספירה לכל אחד ואחד (אז יעדער איד באזונדער דארף ציילן ספירה. וואס דערמיט איז ספירת העומר אנדערש פון ספירת שמיטין ויובלות: ספירת שמיטין ויובלות איז דוקא דורך בית־דין — ס'איז איין ספירה פאר אלע אידן, אבער ספירת העומר ציילט יעדער איד באזונדער, פאר זיך); און אזוי איז אויך מתן תורה ניט בלויז פארן כלל ישראל, נאר דער אויבערשטער זאגט צו יעדן אידן באזונדער [3] „אנכי ה' אלקיך" (לשון יחיד), יעדן אידן באזונדער גיט דער אויבערשטער די תורה, ער זאגט יעדן באזונדער אן ער זאל לערנען און מקיים זיין אלע תרי"ג מצוות [4]

11) ש"ך עה"ת הובא בלקו"ת קדושים (כט, א).

12) ראה של"ה בהקדמה בית ישראל (יח, ב). הצ"צ לתהלים (נה, יט. סק"י).

13) ראה סנה' (נט, ב) „שמש גדול".

14) ישעי' סא, ה. וראה ברכות לה, ב.

1) ראה גם לעיל פ' שמיני (ע' 976) ובהמצויין שם.

2) מנחות סה, ב. שו"ע אדמוהז"ז ר"ס תפט. עיי"ש. וראה לקו"ש ח"ד פ' במדבר סעיף ג.

3) ראה רמב"ן שמות כ, ב. פסיקתא רבתי פכ"א, ו.

4) ראה אגה"ק סכ"ט. קו"א ד"ה להבין פרטי ההלכות. ועוד.